

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 «
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 «
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

M megjelenik minden nap a hétfő és
ünnap utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kéziratok visszaadására
vagy megőrsésére nem vállalkozik.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Az állami tisztviselők kongresszusa.

Az állami tisztviselőknek holnap összegyűlő kongresszusa országos esemény, amely egyaránt érinti ennek az országnak kormányát, vezető politikusait és népét. Mert az az immár százazrekre felszaporodott társadalmi osztály gyülekezik az ő országos szervezetével, amely végzi a közigazgatást és az igazságszolgáltatást, a kétirányú munkásságot, mely az állampolgári élet minden vonatkozásával egybefügg.

Szomorú jelszó lebeg ennek a kongresszusnak sötét, borús egén. Dante örök lemondást hirdető szállóigéje a »Lasciate eguis speranza« van felírva a kongresszus egére, összeróva azokból a betűkből, amelyeket az immár negyvenkétesztendő alkotmányos élete irt fel a tisztviselő sorsának táblájára sorakoztatva kivétel nélkül, minden kormány mulasztását, melyből megalkotódott a mai tisztviselő kérdés, annak minden bajával, aggasztó tüneteivel.

A magyar közélet posványát dagasztották magasra a kormányok, mikor szükségén és mértéken felül szaporították a hivatalokat, tették rideggé a bürokráciát.

A magyarnak sohasem volt vérében a nyugateurópai hivataloskodás, utálta, gunyolta a magyar beamtert s egészen természetes, hogy ha a magyar közéletbe beültették gond, számítás és elővigyázat nélkül, véghetlen terjeszkedéssel ezt a méregfát, annak körében csak pusztítás támadhatott.

Pusztult maga az állami tisztviselői kar. Mert a tenyésztő állam körülötte nem tudta megépíteni az erkölcsi és anyagi biztosítékok várát. Negyvenkét esztendeje tüskeképződés, csalóka remény, az erkölcsi alapot nyújtó szolgálati pragmatika; ugyanennyi idő alatt minden toldozgatás és foldozgatás mellett az élet és közforgalmi viszonyok teljes és folytonos átalakulása következtében vagyoni helyzete tönkre ment, ennek a kornak annyira, hogy a középosztálynak ez a vezető rétege már a magasabb fokozatokon is a pauperizmus rémével vív mindennapi küzdelmet.

A folytonos szaporodása az állami tisztviselőknek nem volt rokonszenves a nemzet termelő elemei előtt, a közigazgatás a lévesztett célok és helytelen eszközök következtében ebben az országban vasgyűrű lett, szorítván, fojtogatván az egyéni szabadságot. És a vérünkben való

vér, a testünkben való test, a magyar állami tisztviselő, mint az állami mindenhatóság drága, kellemetlen végrehajtó közege vesztette folyton a rokonszenvet.

Arra, hogy a tisztviselőnek megadtván az erkölcsi biztosíték a szolgálati pragmatikával, legyen annak erős támasztéka felfelé és lefelé egyaránt, kislelkű volt minden kormány.

Arra, hogy a tisztviselő vagyoni helyzete arányba hozassék az igazi közforgalmi viszonyokkal, egy kormánynak sem volt elég pénze. Mert a folytonos státuszaporítás, amit a felesleges bürokrácia teremtett, ezek és tizezrek között osztotta fel azt, ami tiznek, száznak segítségével a vagyoni függetlenség alapja lehetett volna.

Ha meg hozzá vesszük ezekhez a szomorú tényekhez azt, hogy negyven esztendő alatt soha egy kormány sem jelölte ki a tisztviselőknek az erkölcsi és anyagi boldogulás végső, de megvalósítható határait, hanem a kormányok egymást multák fölül a hiu ígéretekben: akkor tisztában lehetünk azzal, hogy minő nyomott hangulat, mennyi jogos panasz gyűlemlett össze a kolozsvári kongresszusra.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Bronte.

(Castello di Maniace.)

Írta: Gróf Vay Péter.

Scylla és Charybdis között szerencsésen átvitorláztunk! A reggeli nap Taormina márvány oszlopait ragyogva világította be, a derült nyári égboltra violás fellegetek lehelt a fehér Aetna és a Jóni tenger sötétén kékelte messze a végtelenig, midőn jachtunk Ulysses hajdani öblében horgonyt vetett.

Csupa fény és meleg ány mozaikszereken összekeverve és az egész káprázatos partvidék, amelynek sötét narancs erdeit, rózsaluosait, ezüstös olajberkeit fanokkal és nymphákka népesítette be régen mult idők naiv fantáziája, halandókat nem tartott érdemesnek ilyen paradicsomra.

Pár órával később Randazzo düledező falaihoz értünk a rozoga postakocsi uton, Bronte felé, hová látogatóba mentem a kastély urához. Az aránylag rövid idő alatt a kép csodálatosan változott és a mint az Aetna lejtőit megkerültük volna, alig pár mértföld távolságra

már más az ég, más a napsugár: itt kétezer látnyi magasán a tenger színe felett.

Aztán más a világ is, sőt maga a kor — és a kis város szűk utcáin áthaladva, amint finom faragású oszlopos norman vagy gothikus ablakaiból kíváncsi szemek nézik az idevetődött utazót — az általános benyomás, a diszlet ugyanaz, amilyen akkor lehetett amikor Nagy Károly erre járt.

Az iménti mythologikus hangulat a Virgiliustól megénekelt sziklák emléke elhomályosul, a sűrűke láva-paloták, sötét sikátorok között, hol a nagy vaslakatos tölgykapuk mintha megőrizték volna a feudális középkor nyomasztó légkörét is. Mert híres erőd volt Randazzo akkor nagyon és a hajdani Palazzo Ducale előtt még ott meredeznek a vaslándzsák, hová a bűnösök fejét szurták.

A városon túl kezdődik az ugy nevezett Bronte hercegség területe és a határon régi szokás szerint maga a szives házigazda fogad.

Első percre szinte meglepnek a Bronte egyenruhás (kék és vörös) puskás compieri, kik lóháton követnek, elfeledvén, hogy Szicília egyik hírhedt »Brigantaggio« — s vidékén járok. Csak alig pár éve akarták magát az öreg herceget (a jelenlegi háziur atyját) fogóságba ejteni. Az újságokban, emlékszem egész

részletesen le volt írva a vakmerő támadás mely alkalommal valószínűs kis csata folyt le a kastély közelében.

Csodálatos a szicíliaiak temperamentuma, mely rendszeren sok természetes intelligencia és még több ravaszság vegyülete. Náluk a bűn és erény fogalma összezavarodik homályos kaoszzsá és vakbuzgóságuk beletéved a leg-sötétebb babona vallástalanságába...

A széles ország ut két oldalán régen kihült, megkövesedett lávaréteg terjed; a szintelen sziklák egész a közeli völgyig lenyulnak, hol a zavaros Symactus pántlikázva tör magának utat.

És a méla vidék még mind komorabbá válik, sőt lassankint a fák is elmaradnak és mindössze Rocca-Calanda meg Malette tépelt körvonalai vannak sötét foltot a távoli látókörre.

Az alkony már rég letűnt, mikor végre Maniace udvarán berobogtunk. A kivilágított ablakok derengő fényt hoztak a holdas éjbe és a nyitott oszlopos kapualjban, fákllyakkal váró őrség világnál, a híres Castello hajdani pompájában ragyogott. Története ennek az elhagyott kastélynak nagyon érdekes, és magát széphanzásu nevét Michael bizanci császár híres hadvezérétől Georgius Maniace-tól veszi, ki

Zárdába menő leánykák részére **iskolakötények**, harisnyák, keztyűk, reggeli és sárcipők, esőernyők, fiókos tükrök, evőeszközök, mosdótálak, haj-, ruha- és fogkefék, ugyszintén fésűk, szappanok és iskolatáskák, könyvszijak, toktartók legjutányosabban szerezhetők be

Friss és Társánál

Rákóczi-ut.

Telefon 130.

Telefon 130.

A tisztviselőkérdést pedig meg kell oldani, mert nálunk minden állami tisztviselő egyúttal öre a magyar állameszmének. Ezt a szent tüzet a második ezredévben, a kétségbeesett, nyomorult ételviszonyok között tengődő, folyton kísérteésekkel küzdő, aggodalmakkal szorongatott tisztviselők meg nem őrizhetik.

Kevesebb hivatal, kevesebb tisztviselő, igazi produktív munkával, erkölcsi függetlenséggel, a viszonyokhoz igazán hozzáért javadalmazással legyen a program. Es amit a tisztviselő az államtól anyagiakban meg nem kaphat, igyekezék a maga javára megszerezni a társadalmi öntevékenységgel, az erők egyesítésével; főleg azzal, hogy bevonul a szövetkezeti eszme védve alá, amely neki épűgy, mint az elhagyottak százezreinek igazi boldogulását elősegíti.

Kristóffy Bécsben. Kristóffy József, a Fejérváry-kormány volt belügyminisztere ma délután Bécsbe utazik. Mint környezetéből híresztelik, Kristóffy elutazása nincs összefüggésben a politikával. Kristóffy egy orvostanárt keres fel Bécsben, akit vesebaja miatt fog konzultálni.

A főrendiház ülése. A főrendiház kedden délután ülést tart, melynek napirendje a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. Wekerle Sándor dr előterjesztése.
3. A jegyzőkönyv hitelesítése.

Just és Rauch Budapestén. Justh Gyula tegnap délután 1 óra 80 perckor Budapestre érkezett. Így azok a híresztelések, mintha Justh lakásán a délelőtti folyamán titkos értekezlet lett volna, nem felelnek meg a valóságnak.

e helyen ezerharminckettőben döntő csatát nyert a szaracenusokon.

Egy századdal később Margit királyné bencésrendű apátságga alakította át a jelentékeny erődöt és a monda még ma is él Bronte lakosai között, hogy az ájtatos királyné ékszerai a szomszéd barlangban vannak elrejtve.

Az első nevezetesebb apát a híres P. de Blois testvére Elesense volt, de rajta kívül a krónikák sok más méltó utódról tesznek említést, kik életüket a félig barbár nép művelődésének szentelték.

Ira beato Guialmoról sok csodás legendát örökölt meg a kegyelet; sija a kastély templomában van. A szépen faragott, primitív fellegásu emlék egyszerűen barátköntösben mutatja a hős apátot, ki Maniacet csodálatos módon védte meg a pogányok támadása elől.

Az egyszerű falak legérdekesebb lakója azonban mégis a hírhedt Borgia volt, de aszketikus celláját csakhamar a Vatikán loggiájával cserélte fel, hol mint VI. Sándor pápa fejezte be változatos életét.

Az 1693-ik szomorú emlékü földrengés az egész csendes vidéket megsemmisítette és a büszke Castello di Maniace, mint kártyavár dűlt össze. Hajdani nagysága összes emlékéül csupán a templom keleti része maradt meg, éppen a szent sirja felett, ahol máig százával

Ugyancsak tegnap érkezett Budapestre Rauch Pál báró bán.

Günther Antal a Kuria elnöke. Tegnap délelőtti 12 órakor minisztertanács volt, a melyen a kabinet lemondását készítették el és a folyó ügyek felett intézkedtek. A minisztertanács foglalkozott a Kuria elnöki helyének betöltésével is, melyre Günther Antal dr igazságügyi minisztert ajánlották. A tanácskozás egy óra hosszáig tartott. Tanácskozás után Wekerle Sándor dr miniszterelnök az érdeklődő újságíróknak kijelentette, hogy Günther Antalnak a Kuria elnökévé leendő kinevezését a tanács javasolni fogja az uralkodó előtt. Addig, míg a lemondás tart és a kinevezés meg fog történni Wekerle fogja az igazságügyeket vinni.

A politikai válság.

Az események gyorsan következnek egymás után s mégsem tudjuk, ezzel a sietséggel mikor jutunk célhoz? A kormány tagjai aláírták lemondásukat; de hogy a lemondás elfogadása mikor fog bekövetkezni és hogy mi jön a lemondás elfogadása után, azt senki sem tudja. A mostani kormány a minimális feltételeket vitte Bécsbe, amelyek mellett a békés kibontakozást keresztülvihetőnek tartotta. Nem fogadták el. Most tehát új emberek, új kísérletek jönnek, de hogy kik és minő tervekkel, az egyelőre titok.

Ebben a nagy bizonytalanságban nincs egy biztató sugár, amely az állapotoknak közeli jobbrafordulását jelezné. Sivár jelen és végtelesen sivár kilátások a jövőre: ez a helyzet képe.

A kormány aláírta a lemondást.

Ma délelőtti 12 órakor a kereskedelmi minisztérium tanácstermében ismét összegyűltek a miniszterek. Ennek a miniszteri tanácskozásnak

térdelnek vasárnaponként a messzeföldi jövő hívek.

Egyébb artisztikus építészeti emlék alig maradt meg, kivéve a magas portalet, szépen faragott román díszítésével.

A kastély azóta ismét felépült: Jobbára hajdani alakjában és amiatt ott áll a magános dombtetőn, meredek bástyáitól kerítve, tornyán vigan lobogó zászlajával, szinte azt hisszük, hogy bemohosodott fedele felett nyomtalanul folytak le a századok. Még a kis virágos kert is olyan terraszszerűen nyúlik egész a fodros folyó partjáig, mint amikor a barátok áptolták tarka virágait és szinte hiányzanak a csendes, sötét ciprus allék körül a fehér csuhás szórtalan alakok.

De ha multja híres volt Maniaceanak, jelenéhez nem kevesebb érdekes emlék fűződik és öreg betűs annaleszeiben egy-egy sárguló lapot, mintha a legújabb korig tele akart volna írni a történelem, a hajdani fejezetek méltó folytatásául.

Mert hiszen ez az egész nagy kiterjedésű föld, kastélyával együtt az a bizonyos »Bronte hercegség«, amelyet Lord Neosonnak adományozott IV. Ferdinánd, midőn a hős admirális országába visszavezette az elűzött király. Nál-sog különben sohase láhatta meg új birtokát,

már csak az volt a célja, hogy formailag is perfektuálják a tegnapelőtti minisztertanács határozatát, vagyis aláírják a kabinet lemondási kérvényét.

A mai napnak ezt az eseményét a politikai világban is csak formai dolognak itélik és éppen ezért nem is keltett különös emócióit. Az összes bécsi hírek a leghatározottabban állítják, hogy a király ragaszkodik a paktum teljes végrehajtásához és semmiesetre sem adja meg a kormánynak a fölmentést, hanem kötelezi elvállalt feladatának, a választói reformnak megvalósítására.

A miniszterek tanácskozásáról olyan hírek szivárognak ki, hogy a kormány tagjai aláírva a lemondási kérvényt, megbízták Wekerle Sándor miniszterelnököt, hogy a királytól nyomatékosan kérje sürgős fölmentésüket.

A minisztertanács negyed egy órakor megkezdődött. A miniszterek közül elsőnek gróf Apponyi Albert miniszter érkezett meg, aki a minisztertanács előtt mintegy husz percig tanácskozott Kossuth Ferencsel. Gróf Andrássy Gyula nem érkezett meg Tiszadobról s így nélkülül tartották meg a minisztertanácsot.

A miniszteri palota előtt újságírók és képviselők várják a tanácskozás végét.

A bécsi vélemények

Bécsben egyáltalán nem biznak abban, hogy a király elfogadná a kabinet lemondását. Azt hiszik, hogy a király mint végleges kormányt nevezi ki a lemondott kabinetet és kötelességévé fogja tenni a választói reform megcsinálását.

Wekerle Bécsben.

Wekerle Sándor dr. miniszterelnök tegnap délután fél 3 órakor Bécsbe utazott és ma fogja a kormány lemondását a király elé terjeszteni.

hanem hajórejával Palermóba járva, meghívta összes munkásait, tisztait és megvendégelte őket úgy, hogy a hajdani fejedelmi lakomáról ma is beszélnek az unokák.

Brontet ma a népszerű tengernagy örököse (Lord Bridport) bírja, kinek távollétében a valóságos kis ország kormányzását fia vezeti.

Ha az angol nép kitűnő kolonizálónak bizonyult, ez a pár száz ezer hold uradalom csak egy példával több, hogy meggyőződjünk, munkával és kitartással mit lehet elérni, tekintetbe véve, hogy az általános jövedelem az utolsó évek alatt meg négyszereződött.

A napos hegyoldalakat nagyokbára narancs és olajerdőkkel ültették be, emellett körülbelül 500 hold szőlő termése kizárólag a londoni piacon kelt el. A szüret aztán hetekig el szokott tartani, általános vigság, dal között es a hagyományos kecskeduda ritmikus hangjai mellett táncol olyankor apraja, nagyja. A vörös bojtos, csengős öszvérek egész karavánokban szállítják tömlőkben az édes mustot, míg a szedők karyatidekhez hasonlóan emelik fejükre a tele kosarat; aztán mielőtt új sorba kezdenek, eljárnak egy-egy nemzeti tarantellát és a verőfényes dombok vigan visszhangzanak rikkantásaiktól... Evvel... Evvel...

A nap hamar telik ennyi munka között, ehhez majdnem feudális jobban mondva pat-

ÉRTESTÉS! Tisztelettel értesitem a m. t. helybeli és vidéki úri hölgyközönséget, miszerint sikerült egy párisi céget megnyernem hogy kizárólag az én kalap üzletem részére köteles minden 2 héten direkt Párisból a legújabb modelleket szállítani és ezáltal abban a helyzetben vagyok, hogy a t. vevőimnek minden 2 héten közvetlen a Párisi divattal szolgálhatni. Kalapalakításokat nem saját ízlésem szerint, hanem eredeti Párisi modellek után alakítok. Eredeti modellek nálam megtekinthetők.

Telefon 130.

Telefon 130.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisnya és ernyőkülönlegességi üzlete Nagyvárud. Rakóczi-ut.

A függetlenségi párt értekezlete.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter tegnap levélileg hívta meg a függetlenségi párt tagjait a hétfőn tartandó értekezletre. Az értekezlet nem mint eddig hirdetve volt 6, hanem 5 órakor lesz megtartva. Ez ideig igen sok függetlenségi párti képviselő érkezett Budapestre.

A horvátok és a keddi ülés.

Zágrábból jelentik nekünk, hogy ott tegnap a horvát szerb koalíció tagjai értekezletet tartottak a hétfői és általában a jövőben tanusítandó magatartásuk tárgyában. A hozott határozatot titokban tartják, annyi azonban bizonyos, hogy valamire készülnek, mert minden képviselőnek Budapestre kell utaznia.

A Balkán szerződések és a gazdák

A magyar gazdatársadalom a Balkán államokkal kötendő kereskedelmi szerződések kérdésében több ízben fejtette ki álláspontját, minden egyes alkalommal hangsúlyozva Magyarország azon fontos közgazdasági érdekeit, melyek az állásfoglalást indokoltá teszik.

A »Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége« a Szerbiával kötendő kereskedelmi szerződésre vonatkozó tárgyalások küszöbén ismételten szűklégűt látta a gazdák álláspontjának körvonalozását s evégből még június első napjaiban megtartott országos gazdasággyűlésen tárgyalta a kérdést, egyhangulag kifejezésre jutott elhatározásának végrehajtására felkérve az »Országos Magyar Gazdasági Egyesület«-et. A nagygyűlés anyagának földolgozása mellett az OMGE most tett eleget a megbízásnak, ívekre terjedő felterjesztésben juttatva a ma-

riarkális viszony köti az urat népéhez. A pár száz napszámossal az uradalom ad lakást, élelmet, a mikor naplementekor csoportosan térnek vissza a kaszárnyaszerű épületek udvarára, egyforma fekete karbonariszterű köpenyben úgy néznek ki, mint valami festői hadsereg a 30 éves háború korában. Este aztán hazatérnek távoli rándulásokról vagy vadászatról, mintha egy más országba érkezének, — amint sinára beretvált inasok a tágas hall ajtajait kinyitják.

Az asztalokon az újonnan érkezett angol és francia újságok hevernek, a falakon ismerős képek, itt egy szobor, amott egy csomó kedves emlék, apró csecse-becse azzal a leleményes változatossággal összehányva, ami egy házat olyan lakályossá tud tenni és hozzá olyan jól tudja velünk felejtetni, hogy hazuról távol vagyunk.

A legtöbb tárgyhöz történelmi emlék is fűződik, a levéltárban páratlan régi olasz, görög és latin kéziratokat őriznek. Ott van Nelson végrendelete is, minden egyes lap végén világosan mutatva a balkézrel irt aláírást.

Szépek a római és görög leletek is, jobbra az uradalom területén ásták, vegre velencei üvegek, keleti bronzok és XIV. századbéli fegyverek egészítik ki az eklektikus berendezést. És amint a sárga ernyőkön átszűrődő gyertyafény megtörik az ebédlő régi kordovai bőr aranyozásain, mi terített asztal mellett elbeszélgetünk Balfour utolsó politikai sikereiről, Sargeut bizarr githanájáról és hogy kinek van chance-a a derbyre, vagy a Reszké testvérek visszajönnek-e a jövő covent-gardeni szezonra, néha néha majd azt hinném, hogy a Parklane vagy a Piccadilly valamelyik pompás palotájában vagyok, ha nyitott ablakomnál nem látnám az öreg Etna hótakart kráterét, amint hamarosan fujja a holdas éjbe kékes kénese füstjét és csak jobban meggyőződöm, hogy »távolság« hova-tovább »elavuló« fogalom...

gyar képviselőház elé a gazdatársadalom elfogult álláspontjából eredő kívánságait.

A felterjesztésben részletes indokolás alapján kéri az OMGE a képviselőházat, hogy a Balkán államokkal való szerződések tárgyalásainál a gazdák kívánságait vegye figyelembe.

Ugyanis a magyar gazdák az 1906 ik évi március 1 én életbeléptetett szerződéses vámpolitika befejezéseképp, maguk sem ellenzik a Balkán államokkal szerződések kötését, de csak az esetben ha:

a) a szerződéses vámtarifában biztosított paritásos mezőgazdasági és ipari vámvédelem fentartásával az összesség terhére s nem kizárólag a magyar mezőgazdaság egyoldalú megkárosításával köttetnek meg;

b) ha a Balkán államokkal szemben megállapított vágott állapotban behozható állatkontingens fel nem emeltetik s végül ha

c) a magyar kormány a Balkán kereskedelmi szerződések kötése érdekében fölveendő tárgyalásokra döntő befoiyást gyakorolhat és a magyar parlament azok életbeléptetése előtt e szerződésekkel szemben az alkotmányos bírálattal szabadon élhet. Ezen főszempontokból folyólag felterjesztésében részletesen felsorolja az OMGE mindazokat a követelményeket, melyeket a magyar gazdákörzéség a Balkán államokkal kötendő szerződésekhez fűz, különösen fölkerve a képviselőházat arra, hogy jövőben semmiféle, — a parlament ellenőrzési jogának megkerülésére, vagy megkötésére alkalmas oly felhatalmazást a kormánynak ne adjon, mely azt kereskedelmi szerződéseknek rendeleti uton való életbeléptetésére jogosítja fel.

A Kereskedelmi Csarnok jubileuma.

Nagyvárad város egyik legrégebbi egyesülete: a »Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok« vasárnap, szeptember hó 26 án ünnepli meg fennállásának negyven éves fordulóját.

A kereskedelmi ügyekkel nem foglalkozó nagy közönség kevésbé ismerős a Csarnok működésével, de városunk kereskedői jól tudják, hogy e hosszú évtizedek alatt mily fontos szerepet töltött be ez az egyesület, mily buzgó és eredményes munkát fejtett ki ez idő alatt a város kereskedelmének élmozdításán s hogy tekintéljes része van a Csarnok működésének abban, hogy Nagyvárad kereskedelme a mai nivóra emelkedett s hogy ma Nagyváradnak vezető szerepe van a vidéki kereskedelemben.

A vasárnap tartandó jubileumi ünnepség nagyszabásúnak ígérkezik s részt vesz benne nem csak Nagyvárad előkelő társadalmá, hanem a vidékről, sőt az ország különböző részeiből is érkeznek vendégek. Így már bejelentették, hogy Kolozsvárról, Debrecenből többen lesznek jelen.

A jubileumi diszkozyűlés vasárnap, szeptember 26-án délelőlt fél 11 órakor lesz a Csarnok dísztermében, a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki megnyitó. Tartja: *Reismaun* Mór elnök.
2. Visszapillantás a társulat negyvenéves múltjára. Előadja: *Várad* Mór titkár.
3. Ünnepi beszédek. Tartják: *Huzella* Gyula, keresk. tanácsos, a nagyvárad keresk. és iparkamara elnöke, dr. *Kováts* S. János, a felső keresk. iskola igazgatója és dr. *Höványi* Géza, a Nagyvárad Takarékpénztár vezérigazgatója, a Csarnok alelnöke.
4. Esetleges indítványok. Este 8 órakor társas vacsora lesz a Csarnok dísztermében. Az elnökség kéri a résztvevőket, hogy a társasva-

csorára ma, szombaton váltsák meg jegyeiket. Egy teríték ára 6 korona.

A Kereskedelmi Csarnok ugyancsak vasárnap szeptember 26 án délután tartja negyvenedik rendes közgyűlését, a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki jelentés a választmánynak 1908. évi működéséről.
2. A társulat 1908. évi zárszámadása s ezzel kapcsolatosan a Felső Kereskedelmi Iskola 1907—908. tanévi zárszámadása.
3. Egy másodelnök s egy, esetleg két al-elnök választása.
4. Egy házgondnok választása.
5. Nyolc választmányi tagnak három — és egynek két s esetleg kettőnek egy évre való választása.
6. Három számvizsgáló választása.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

* **A Körözspartfal építése.** *Ince* Lajosnak a Körözspartfal építésére vonatkozó ajánlatát tudvalevőleg a közgyűlés nem fogadta el s a munkálatokat *Rosenberg* vállalkozónak adta ki. Tegnap *Ince* Lajos felebbezést adott be a városhoz, a miniszterhez leendő felterjesztés végett. *Ince* a felebkezésében kifejti, hogy az ő ajánlata, mely szerint a Körözspartfalat tömör betontól készí, 13000 koronával olcsóbban, mint a *Rosenberg* ajánlata, tehát ebből a szempontból is előnyösebb az ő ajánlata, de szépművészeti szempontból is sokkal felettebb áll a másíknak. Különben a városi tanács, valamint a mérnöki hivatal javaslata is az *Ince*-féle ajánlatot fogadta el. A felebbező vállalkozó kéri a minisztert a város határozatának megváltoztatására.

* **Az Arany János önképzőkör megalakulása.** A nagyvárad állami főreáliskola »Arany János« önképzőköre f. hó 22-én tartotta alakuló gyűlését a következő eredménnyel: Elnök lett: *Szathmáry* Király István VIII. o. t. Titkár: *Roth* Adolf VIII o. t. Főjegyző: *Eilender* Henrik VIII. o. t. I. aljegyző: *Gyenge* Gyula VII. o. t. II. aljegyző: *Kertész* Imre VI. o. t. Főpénztáros: *Szűcs* Gyula VII. o. t. Főkönyvtáros: *Gránát* Ernő VIII. o. t. Alkönyvtáros: *Zsánszki* László VII. o. t.

* **Arverés Haverda Boldizsárnénál.** A tragikus véget ért özvegy *Haverda* Boldizsárné házában a minap árverés volt. Az ingóságokat, amik *Haverda* Boldizsárné lakásában voltak, most adták el. Gazdát cseréltek az ódivatu szekrények, amelyekben *Haverda* Boldizsárné kuporgatta össze a pénzt; másé lett az a kerevet, amelyen meghalt; a szekrény rejtélyes mélyébből kikerültek a ruhák, melyeket olyan szorgos gonddal tartott rendben az öreg asszony s mindenik darab megszemlélése után felhangzott:

— Ki ad többet érte?

A ruhaneműek nagy részét a rokonok vették meg. Az árverés alkalmával sor került a padláson levő ingóságokra is. Árverés közben a padlás sarkában odadobva, porttól belepve megtalálták *Haverda* Boldizsárné és *Haverda*

Mariskának keretbe foglalt arcképét. A meggyilkolt özvegy olyan ellenszenvet érzett halott férje és a leánya iránt, hogy az arcképeiket felvitette a padlásra s ott egy zugba dobatta őket. Haverda Boldizsárné lakásából mindent elárvereztek. Egyedül az ágyneműket nem. Ezeket ládába tették s ott hagyták özvegy Deák Istvánné őrzete alatt.

* **Léghajó a Sport-téren.** Holnap vasárnap érdekes eseménynek lesz színhelye a Sport-tér. Giacomo Merighi olasz léghajós és tornatanár már minden előkészületet megtett, hogy a holnapi felszállás most már semmiféle akadályokba ne ütközzék. A közönség is nagy érdeklődést tanúsít a felszállás iránt. A léghajó felszállása mellett igen érdekesnek ígérkezik a léggömb megtöltése, mely a közönség jelenlétében fog megtörténni. A mester nem kosárban száll fel, hanem egy trapézen, melyen érdekes produkciókat fog bemutatni. A belépti jegyek ára: tribün-jegy 2 korona, ülőhely 1 korona, fenntartott állóhely 60 fillér, állóhely 30 fillér. Jegyeket előre lehet váltani Olasziban Molnár Ödön, Ujvárosban Strohmayer Pál és Kalenda János kereskedésében.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra tegnap délután néhai *Masslay Gyagyovszky* Károly volt városi tűzoltó szakaszcsofőnök hült tetemeit. A temetésen *Rimler* Károly polgármesterrel a városi tisztikar több tagja volt jelen. Az önkéntes tűzoltó egyesület, élén *Meszy* Mihály tűzoltó főparancsnokkal, az egyet diszszáslója alatt testületileg jelentek meg, míg a szolgálatban nem levő városi tűzoltók *Gráczner* Lajos tűzoltó parancsnokkal, egy szakasz rendőr pedig *Becsey* Ignác őrmester vezetésével, továbbá nagyszámú közönség vett részt a temetésen. A gyászszertartást dr. *Vucskics* Gyula esperesplébános végezte. A koporsóra, a családtagokon kívül díszes koszorút helyeztek az önkéntes tűzoltó egyesület, a városi tűzoltók stb. A temetést *Weiszlovits* Adolf és fia temetkezési intézete rendezte.

* **Meglopott cipészsegéd.** Benke József kolozsvári-u. 31. sz. a. cipészsegéd tegnap délelőtt lefeküdt a műhelybe aludni, s mikor felébredt, azon vette észre, hogy a falra felakasztott B. J. monogramu nickel óráját hosszú keskeny ezüst láncsal s rajta levő vastag arany karika gyűrűvel együtt ismeretlen tettes ellopta. A rendőrség a nyomozást folyamatba tette.

* **Verekedő tanoncok.** *Bogács* Ferenc timár tanoncot *Korláth* Lajos timár tanonc tegnapelőtt este a Hármasszög utcán szótájtás után egy kövel fejbe vágta úgy, hogy az 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. Ugyanekkor a feljelentés szerint *Korláth* Lajos a zsebébe nyúlt, hogy a rendesen nála levő törrel *Bogács* csót megszurja. Ez azonban haza szaladt. Hazatérve, *Ambrus* Péter tanonctársa látván sérülését, kérdezte, hogy ki ütötte meg, amire *Bogács* elmondta a történeteket. *Ambrus* ezt halva, kiment az utcára s várta *Korláth* Lajost, kérdőre akarván vonni előbbi cselekedetéről, és el akarta venni tőle a nála levő tör. *Ambrus* előadása szerint, amide *Korláth* talákozott, már annak kezében volt a tör és fenyegetőzött, hogy kihatja a hasát. *Ambrus* ezért el akarta venni, nem ijedvén meg a fenyegetéstől s ez alkalommal *Korláth* feléje sujtott, amely szúrást azonban *Ambrus* a kezében levő fadarabbal félre ütötte, de ez ebben a pillanatban rögtön a bal könyökébe s ezután a bal oldalába szurta. *Ambrus* sérülésével a bihar-

megyei kórházba szállították. A rendőrség a szurkáló tanonc ellen az eljárást folyamatba tette.

* **Felbontott levél.** A budapesti államrendőrség egy rejtélyes levél ügyben kereste meg a nagyváradai rendőrséget. Ugyanis *Fried* Adolf budapesti kereskedő feljelentést tett 1909. szeptember 17-én érkezett 2 drb. ajánlott levélborítékot, amelyek szeptember 16-án Nagyváradon a vasuti postán adták fel, megérkezés után *Hoffmann* Ede budapesti lakos jelenlétében felbontotta, azonban legnagyobb meglepetésére azokban semmit sem talált. *Fried* Adolf levéltek megsértéseért ismeretlen tettes ellen a nyomozás megindítását kérte. A rendőrkapitányi hivatal a rejtélyes ügy megoldása céljából a közönséghez fordul s ez uton kéri fel azokat, akik a folyó évi szeptember 16-án a vasuti állomás postahivatalánál *Fried* Adolf budapesti kereskedő (lakik Podmaniezky utca 27.) részére a két ajánlott levelet feladták, hogy a kapitányi hivatalnál tanuként leendő kihallgatása céljából jelentkezzenek.

* **Póruházt szerelmesek.** A nagyváradai villamos vasút egyik alkalmazottjának igen szép 16 éves leánya van. A család Katonavárosban lakik meglehetősen rozoga épületben. A leány szépségét a rozoga épületben is felfedezte egy iparossegéd és halálosan beleszeretett a leányba, aki egy csöppet sem idegenkedett a fiatal embertől. Annál nagyobb ellenszenvvel viseltettek a fiatal emberrel szemben a leány szülei, akik hallani sem akartak a szerelmről és amikor az iparossegéd megkérte a leány kezét, kerekén kikoszorúzták. Ez a szülő szigorú korántsem irtotta ki a két fiatal szívéből a szerelmet, hanem kölcsönösen elhatározták, hogy egymásé lesznek szülői beleegyezés nélkül is. Egy szép holdas este a múlt hónapban a leány megszökött a fiúval. Hiába keresték őket hetekig, semmi hír sem volt róluk. Tegnapelőtt épen vacsora mellett ült a család, amikor vendégek érkeztek. Kopott, ócska ruhákban, lesóványodva jött meg a leány és a fiu. Megbánva minden bűnökét kérték a visszafogadásukat. Erről azonban hallani sem akartak.

— Elvesztetted a becsületedet, nem ismerlek tovább.

Szólt az apa és ajtót mutatott a szerelmeseknek. Este volt és késő. Az utcaajtó is be volt zárva. A szerelmes pár nem sokat töprengött a hovámenetel felett. A szigorú szülők lakása mellett egy létra volt a padlásajtó alá támasztva. A padlás elég jó menedékhelyet ígért. Nem sokáig haboztak. Felmásztak és ott aludni tértek. Éjfél után két óra lehetett, amikor óriási robajjal beszakadt a padlás és mert a szoba padozata is gyenge volt, a bezuhanó padlás azt keresztül törve a pincébe esett. Természetesen a szerelmes pár is repült. A nagy robaj és por eloszlása után a megijedt apa zavarában nem tudta mit és hogy kérdezzen. A padlás volt előtte a pincében és pedig az ő ágya előtt, a honnan ki nem ugrott volna a nagyváradai villanyosért.

— Mit csináltok ti ott lent vagy fent?

De bizony feleletet nem kaptak, mert a szerelmes pár a sérülések következtében elájult. Ez már nyomós argumentum volt arra, hogy mégis beavatkozzék és az első orvosi segélyről gondoskodják, melynek kedvező alkalmazása után beleegyezett abba, hogy a fiu elvehesse a leányt.

* **Elvesztett ékszerek.** *Verner* Kálmán Lukács György-utcától a Balassa-térig, onnan visszamenet terjedő uton egy drb. háromsoros arany láncból álló karperecet elvesztett. A karperecen egy darab régi arany, egy 20 fillér nickel csüngő és egy „Olga” felirású sima medallion volt. — *Komáromi* Karola Kapucinus-utcától a Kishidőig terjedő uton elvesz-

tett egy sárga tárcát, melyben négy arany gyűrű volt.

* **Az osztályosrajtók** mai húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

10.000 koronát nyertek: 3776 7254.

5000 koronát nyertek: 27389 91346 99194.

2000 koronát nyertek: 3064 7013 14026

15678 16497 16735 17085 28378 29567 33702
37430 43786 49144 53520 52095 57192 58757
67459 73408 76289 82970 83423 85575 85849
88686 90775 92332 95041 05024 96916 103061
109173.

1000 koronát nyertek: 2932 3328 6226

12140 13373 14037 14218 14240 17156 17884
19382 18119 19525 24429 24796 27807 30592
32522 34538 37454 37834 37840 40052 42500
45615 51542 51796 52362 55420 57035 57143
61690 62516 65491 68239 68386 72606 74028
74303 78629 80461 81287 82041 83095 84206
84428 88401 88781 89258 92435 96102 96645
99964 100396 104179 105197 105199 107790.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

x **A Korona kávéház művészarszlata** már bemutatkozott. A kávéház meglelt közönséggel és minden egyes számot élénken megtapsolt. Kitérő kabaretszámok vannak műsorban, a társulat tagjai kiváló művészművészek, sáros és szép hölgyek, ügyes komikusok pompás szórakozást szereznek a közönségnek.

x **Telefon 897.** Az őszi időny közeledtével van szerencsénk a n. é. vevőközönség b. figyelmét felhívni ujonnan berendezett és megnagyobbított üzletünkre, melyben berlini és párisi divat tudósítások alapján úgy a női felöltőknél, mint a szövet és fehérmű osztálynál a legszebb és legfinomabb áruk vannak raktárom. Mérték után megrendeléseket jutárvosan eszközölünk. Tisztelettel *Klein Géza* és *Ödön Nagyvárad Rákóczi-ut 2.*

IRODALOM.

☒ **A Zászlónk.** Itt a Zászlónk! Bezzeg sokszor hangzott ez a fölkiáltás eme napokban iskolákban, családokban, diákszobában. S kigyult nyomában a gyermekifjak szeme. E ragyogó szemek azt hirdették, hogy a gyermekifjaknak megmelegedett a szive. A sziv pedig, ha meleg, pazarul tud világítani, kivált oly tiszta ablakon át, aminő az ifjunak szeme. Nem lehet a Zászlónknak e ragyogó szemeknél kedvesebb hirdetőeszköze. Nem is pályázik ennél nagyobb dicsőségre. De ezt meg akarja érdemelni, már csak azért is, mert reá e tűszemeknek igen értékes a visszaható ereje. Ebben tisztul, ebben edződik, ettől erősödik. Nem lehet a földön a gyermekszemek fényénél éltetőbb fényt találni. Ezekből maga a lélek és élet sugárzik, azért tette a gyermeki lelkületet *Krisztus* is az ideálok idráljává. És ezek körül a drága kincsek — a gyermekifjak — körül sürgő-forog a Zászlónk immár 6-ik éve. Velük lelkesedik, velük tanul, velük szórakozik, velük játszik és velük mókázik, mint a lelki jóbarát teszi lelki jóbarátjával. Ez az ő élete 8 év óta. Azon szülők, nevelők, tanárok és ifjuságbarátok, akik nevelteik mellé lelki instruktort keresnek, ime itt — a Zászlónk alakjában — készen találhatók. Hozzá olyan olcsón, hogy ennél olcsóbban a kerek világon instruktort nem találhatnak, mert ez az egész tanévre csupán csak 2, azaz kettő korona.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Vasárnap d. u. 3 órákor: Fenegyerek, este: Sárga csikó. (Bérletszünet.)

Hétfő: Hoffmann meséi. (Mihályi Ernő bemutatkozása. Bérletszünet.)

Kedd: Nebántsvirág. (Polgár Mariska első fellépte. Bérletszünetben.)

Szerda: Rang és mód. (Hunyadiné Körösi Juci, Hunyadi József és Fenyő Emil bemutatkozása. Bérletszünet.)

Csütörtök: Liliom. (Petre Klári, Gogg Krisztina és Simkó Gizella bemutatkozása.)

Péntek: Liliom.

Szombat: Liliom.

Az első előadás.

Nagyrészt új társulattal kezdi meg Erdélyi az új színi idényt. Várakozással és reménységgel tekintünk eléje.

A nyári vergődés a szinkörben járt egy haszonnal: megismerkedtünk számos olyan vidéki, sőt fővárosi művésznővel is, akiket a maguk közönsége igen nagyra tart, nálunk pedig elég kicsinyeknek bizonyultak.

Meggyőződhetünk ebből, hogy Erdélyi igen jó erők fölött rendelkezett és ha azok egy részét kicserélte, bizonyosan csak azért tette, hogy még jobbakat szerződtessen a távozók helyébe s a társulat színvonalát még inkább emelje.

Előlegezzük ezt a bizalmat s óhajtjuk, hogy ezen téren se csaljunk. A kiegészítésre, mint a múlt években többször hangsúlyoztuk, a társulat nem egy tekintetben rászorult, minden kiválósága mellett is. Ugy halljuk, a szükséges pótlások megtörténtek, még pedig a közönség igényeinek megfelelően. A régi társulat kiváló erőiből is sokan megmaradtak. Ha a kicserélések is beválnak, akkor személyi tekintetben nem lesz kifogás.

Tegnap jelmeztes főpróbát tartottak a mai előadásból. Az eredményt ma lesz alkalma a közönségnek megbirálni. Egyelőre annyit megemlíthetünk: hogy Zsigmondi Anna igen értékes tagja lesz a társulatnak s a 27 tagból álló zenekar is sokat ígér.

Ugy halljuk, az énekes darabok előadására különös gondot fognak az idén fordítani. Van két karmester s azonfelül a tenorista is tökéletesen képzett zenész, a ki karmester is lehetne. Tervbe van véve több opera előadása; most készülnek Hunyadi Lászlóra, utána Tosca következik, melynek előadási jogát az igazgató már megszerezte.

Remélhetőleg a zenés daraboknak ez a fokozottabb felkarolása közre fog hatni abban az irányban, hogy kiszorítják a tavalyi műsorban annyira tultengő malacságokat, melyektől a jóízű közönség már megcsömörlött. Már odáig jutottunk, hogy fiatal leányokat egyáltalán nem is lehetett színházba vinni. Éppen a mi lapunk mutatott rá mindenkor erre a kinövésre, a nélkül, hogy a közönségnek a malacságok elleni tiltakozása eredményre vezetett volna. Remélhető, hogy ugy ebben, mint egyéb tekintetben is az igazgató a közönség jogos kívánságait figyelembe fogja venni.

Reménykedve, nagy várakozásokkal tekintünk az új szezon elé. A művészet terén épp úgy, mint mindenütt, csak a folytonos haladás jelenti az életet. Mi pedig Nagyváradon pezsgő művészi életet kívánunk látni.

A Baba. Alig néhány hétig szünetelt csak a színház és a nagyvárad publikum mégis szinte ideges türelmetlenséggel leste a mai estét. Ma este végre újból kigyul a színház transparentje és ezzel kezdetét veszi a tulajdonképeni szezon. Erre az ünnepélyes alkalomra igazi ünnepi üldadást készített elő a színház igazgatósága. A baba, ez a bájos, melodikus, diadalmas operett kerül színre az új operett ausambéléval. Minden bemutatkozás igazi szenzáció a színház közönsége számára, ma este pedig szinte tömegesen mutatkoznak be az új gárda összes művészei. A star természetesen az új primadonna, Zsigmondi Anna, akinek sikkes, bájos játékaról, ügyes, képzett énekművészetéről már előre is valóságos legendakör kering a publikum soraiban. Egészen természetes, hogy az utolsó zug is meg fog telni az első előadáson, amelynek sikere és diadala programot jelent a meginduló szezon számára.

A műsor. A színház első heti műsora a legteljesebb mértékben alkalmas arra, hogy rendkívüli mértékben felcigázza a közönség érdeklődését. Estéről-estére újabb szenzációk és igazán nehéz megjósolni, hogy a küszöbön levő színházi események körül melyik igérkezik nagyobb trükknek, élvezetesebb érdekességnek. Vasárnap délután a nyári szinkör legpompásabb reprize: a Fenegyerek kerül színre, este pedig a primadonna Zsigmondi Anna a Sárga csikóba mutatkozik be, mint népszínmű énekesnő. Hétfőn este a Hoffmann mesében Mihályi Ernő az új tenorista mutatkozik be. Szinte felesleges előre reklámot csapni ennek az országos nevű művésznek, annyit azonban komolyan megjósolhatunk, hogy az ő működése korszakot, változást jelent a színház énekes repertoárjának szintjében. Kedden Polgár Mariska lép föl először a Nebántsvirágban. A színház publikuma egy kész, kiforrott tehetségű, elragadóan bájos primadonnát fog benne felfedezni, akire hatalmas karrier vár. Szerdán este Szigeti drámája: a Rang és Mód megy. Mindezeket az előadásokat bérletszünetben fogják megtartani. A bérlet csütörtök este kezdődik, ekkor A) bérletben a Liliom premierje lesz. Ugyanez a darab pénteken és szombaton is színre kerül. Vasárnap délután: Ne hagyj magad Schlesinger este pedig újból a Nebántsvirág kerül színre.

EGYESÜLETEK.

(Az állatvédő egyesület közgyűlése.) Az állatvédő-egyesület elnapolt közgyűlését f. év okt. 2-án szombaton d. u. 5 órákor tartja meg a városi tanácssterében. Tárgya: 1. Elnöki megnyitó. 2. A megújított alapszabályok bemutatása. 3. Az 1909. évi költségelirányzat. 4. A számvizsgáló bizottság kiküldése. 5. Indítványok. Az indítványok 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg az elnökségnél bejelentendők. Ezen közgyűlésre az egyesület tagjait s az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívom. Nagyvárad 1909. szept. 23. Wertheimstein Alfréd elnök.

TANÜGY.

△ Kath. tanítók fegyelmi tanácsa. Az 1907. XXVII. t.-c. új fegyelmi eljárást hozott be a tanítókra nézve. Ennek alapján a püspöki kar a kultuszminiszter hozzájárulásával új fegyelmi szabályzatot léptetett életbe. E szabályzat értelmében Fetszer Antal káptalani helynök a nagyvárad i. sz. egyházmegye tanítói részére megalkototta a fegyelmi tanácsot, melynek tagjaiul Spelt Gyula apátkanonok elnöke alatt kinevezte Makutz Ernő és Heilinger József képezdei igazgatókat, továbbá Stark Gyula nagyvárad i. sz. Székely Lajos gyulai tanítókat.

TÁVIRATOK.

Phol Aladár perköltségei.

Budapest, szept. 24. Phol Aladárt ma Vázsonyi Vilmos dr és Nagy Dezső védők perköltségek címén beperelték. Vázsonyi 43393 és Nagy Dezső 18491 korona perköltségért perel az ügygyel a budapesti törvényszék fog foglalkozni.

Kirábolt postahivatal.

Mezőkovácsháza, szept. 24. Az itteni postahivatalt tegnap délelőtt kirabolták. Addig míg a hivatal helyiségeit szeltőztették, három álarcos ember mázolt be az ablakon és a posta minden pénzkészletét elvitték. A csendőrség a tetteseket elfogta és az elrabolt pénzből 5000 koronát elásva meg is talált. A többi pénzt a rablók elköltötték.

Krivány Jánost félmentették.

Arad, szept. 24. Krivány Jánost az árvák pénzének elköltsége miatt hirhedtté vált sikkasztót az aradi esküdttörvényszék feleségének szándékos megölésének vádjával félmentette. Az ügyész az ítélet ellen semmisségi panasszal élt, melyet a Kuria tegnap tárgyalt és elutasított, Kriványt pedig végleg félmentette.

Agyonlőtt biró.

Temeskubin, szept. 24. Marx Károly birót ma este agyonlőtte Taszmbille Sándor asztalos. A biró szóváltásból kifolyólag arcul ütötte az asztalost, aki fegyverért ment haza, honnan visszatérve, agyonlőtte a birót. A gyilkos asztalost a csendőrség letartóztatta. A biró meghalt. Különös, hogy a megölt birónak a fiát az elmúlt évben hasonló körülmények között lőtték agyon.

A cár és az olasz király.

London, szept. 24. A Times jelenti Pétervárról: Izvolszki parancsot kapott a cártól, hogy a szultán külön küldöttségének odaérkezésekor menjen Livádiába. Ezt az eseményt azonban a cárné egészségi állapota miatt egyelőre elhalasztották. A cár nagyon óhajtja, hogy Olaszországban még az év őszén megtehesse a tervezett látogatást, a cár és az olasz király találkozásának az idejéről, a helyéről és az utvonatról, melyen a cár utazik, még nem tudnak bizonyosat, de hire jár, hogy a találkozás valószínűleg nem Nápolyban, hanem Racconigiben fog megtörténni.

NYILTTÉR.

ÓVÁS!

Miután több oldalról tudomásunkra jutott, hogy **Rehberger Imre** volt hirdetésszerzőnk úgy az előfizetőktől, mint a hirdetőktől **saját céljaira** pénzt szed fel: ismételve figyelmeztetjük tisztelt előfizetőinket és hirdetőinket, hogy **csak azokat a fizetéseket ismerjük el**, melyek az **általunk kiállított nyugtára teljesítettek**. Kérjük ennelfogva, hogy **Rehbergernek** semminemű fizetést ne teljesítsenek.

Tisztelettel

A «Tiszántul» kiadóhivatala.

Igazságszolgáltatás.

§ **Egy aradi festőművész sajtópöre.**
Országos feltűnést keltett néhány évvel ezelőtt, hogy az »Aradi Közlöny«-ben *Visontai*, aradi tanár, festőművészről néhány cikk jelent meg, amelyek őt azzal vádolták, hogy más művészekkel és festőművész növendékekkel készített festményeket a saját neve alatt állított ki. Emiatt *Visontai* festőművész sajtópört indított a cikkek szerzői, *Bak S. Sándor* és *Walter János* újságírók ellen. A bíróság nyomtatvány útján elkövetett rágalmozás miatt eljárást indított *Walter János* és *Bak Sándor* ellen, aki jelenleg az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár ügyvezető igazgatója. Tegnapra volt kitűzve a tárgyalás a kir. Törvényszék, mint esküdtbíró-ság előtt. A tanácsban *Korn Lajos* törvényszéki bíró elnökölt, sértettet dr. *Iráter Pál* ügyvéd képviselte, *Bak Sándor* vádlottat dr. *Várad* Ödön ügyvéd helyettese, dr. *Hirschmann Gyula* ügyvédjelölt védte. A tárgyaláson védő kérte, hogy a bíróság a kifejezések valóságának bizonyítását elrendelje. A bíróság védő kérelmének helyt adott, miután ehhez a sértett fél kifejezetten hozzájárult és e célból a tárgyalást elnapolta. A tárgyalás, amely igen érdekesnek ígérkezik, valószínűleg a jövő esküdtzéki ciklus alatt lesz megtartva.

SPORT.

A nagyváradai ügető versenyek.

Az ügető verseny egyesület által ma, szombataton tartandó ügető versenyekre nevezett fogatok mind megjöttek s így érdekes küzdelmek lesznek a kitűzött díjakért. A verseny irányítását a látogató közönség részére a következő jegyeket bocsájtotta forgalomba:

Pálya jegy 5 K.
Tribün jegy 3 K.
Állóhely 50 fill.
Kocsi jegy 2 K.
Jegyek déli 12 óráig előre válthatók Láng József Rákóczi uti kereskedésében, azután a verseny-terén a pénztárnál.

A verseny programja a következő:

I. Heat verseny.

(Egyes verseny.) 1. Kiss Ernő, Csángó, 2. Nadányi Pál, Oni-Vivé 3. Vecsey Zoltán, Ebes. 4. Vecsey Zoltán Gyémánt II.

II. Miniszteri díj

(Kettős fogatok.) 1. Bárczay Sándor, Notás és Chautense. 2. Nadányi Pál, Jüngling és Simi. 3. Vecsey Zoltán, Csalárd és Babér. 4. Zámory Mária, Sába és Pipisko. 5. Olasz Elemér, Gigi és Dodika.

IV. Nagyváradai díj.

(Kettős fogatok.) 1. Kiss Ernő, Bikfic és Buksi. 2. Nadányi Pál, Jüngling és Simi. 3. Olasz Elemér, Gigi és Dodika. 4. Telegdy József, Fátyol és Fanny.

VI. Budapesti Ügetőversenyegylet díja.

(Kettős fogatok.) 1. Bárczay Sándor, Notás és Chautense. 2. Horváth József, Edith és Baba. 3. Kiss Ernő, Bikfic és Buksi. 4. Vecsey Zoltán, Ebes és Gyémánt II. 5. Zámory Mária, Lea és Békés.

KÖZGAZDASÁG.

A műtrágyázás nagyarányu terjedése.

A mezői gazdálkodásban jó ideje erős átalakulás van folyamatban. A gazdák tulnyomó része belátta, hogy fokozottabb termelőképességét a földnek csak úgy biztosíthatja magának a gazda, ha a kiélt talaj növénytápláló erejét gondosabban ápolja és következetesen növeli. Légióra szaporodott máig azoknak a száma, akik ennek egyedüli eszközéül a racionális és rendszeres műtrágyázást ismerték fel. Örvedetes jelenség, de a céltudatos haladásnak is lényes bizonyítéka az a tény, hogy gazdasági szaklapjainkban mind sűrűbben jelennek meg olyan ismertető cikkek, amelyek valamennyire kivétel nélkül a műtrágyázások fényes és tekintélyes hasznokat hozott eredményességéről számolnak be. Különösen az idej esztendő adott ennek a haladásnak erős lökést, noha a csapadékhiány a legtöbb vidéken nem juttathatta a műtrágyák teljes hatását kellő érvényre. Mégis tény az, hogy ma az őszi műtrágyázási időnyre megindult rendelési campagne elején a »Műtrágyát Ertekesítő Szövetkezet«-nél máris annyi rendelés folyt be, mint amennyi tavaly az egész őszi időny alatt vásároltatott. Bizonyítéka ez annak, hogy a műtrágyák hatása kifogástalan és ma már azok körében is hódít, akik elfogultságból azelőtt a műtrágyázás kérdése iránt teljesen érzéktelenek maradtak.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, szeptember 24.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909.	50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	— — —	13.97
Buza ápr.	— — —	11.80
Rozs okt.	— — —	10.29
Zab májusra	— — —	—
Zab októberre	— — —	7.78
Tengeri máj. 1909.	— — —	7.86
Tengeri jul.	— — —	8.05
Tengeri májusra 1910.	— — —	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	—	634.—
Osztrák magyar államvasúti részvény	—	736.75
Leszámitoló bank	—	482.—
Rimamurányi	—	572.—
Osztrák-m. államvasúti részv.	—	697.50
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értékdőzsde 1909. szept. 24.
Magyar arany járadék 4 száz. — — 111.50
Magyar koronajáradék 4 száz. — — 93.25

Magyar koronajáradék	— — —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— — —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— — —	95.50
Osztrák járadék papírban	— — —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— — —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— — —	97.25
Osztrák korona járadék	— — —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— — —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— — —	730.—
Magyar hitelrészvény	— — —	748.—
London vista	— — —	631.50
Páris vista	— — —	689.50
20 frankos (Napoleon)der	— — —	19.02
Német birodalmi márka	— — —	117.56
20 márkás arany	— — —	23.51
Magyar nyeremény sorsjegy kölcsön	— — —	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	— — —	90.40

SZERKESZTŐI PÓSTA.

K. Gy. Békés. A kérdezt a csanádi egyházmegyében Pécskán káplánkodik — míg méltó büntetéssel utól nem éri a felfüggesztés. Tényleg izr. vallású volt, tíz éves korában érte a keresztviz. Üdvözl.

A szerkesztésért felelős
Dr. VOSKICS GYULA.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér
A legkisebb hirdetés 40 fillér

A pró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi — — Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. — —

Háztelek.

Városliget-utca 1 sz. telekből 28 méter széles és 29 méter hosszú telekrész, egy vagy két házhelynek — eladó.

Garson lakás

Szt. László-tér 5 sz. k t szoba. fürdőszoba, előszobából álló, ügyvéd irodának igen alkalmas. nov. elsőtől kiadó.

Képes Elek

orvosi kötszerész és keztűs, Nagyvárad, Sas-szálloda. (Passage.) Készítik saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérveket továbbá haskötőket, gummi barisnyákat, egyenes tartókat,

betegápolási cikkeket és minden e szakmába vágó munkáit a legújtanosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-lepedőket és vánkókat, valamint mindennemű másféle szarvasbőr-munkákat is készítek a legjobb kivitelben. Kesztyű tisztítást és mindennemű

MOSKOVITS

anatomiai cipők a legjobbakkal.

Legszebb

kivitelű nyomtatványokat a Szent László-nyomda készít. Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca,

Háziasszony

segítségére helybeli keresztény úri családhoz intelligensebb nő kerestetik.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.

Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5% kamatot fizet.

Gyászoló közönség figyelmébe !

Mindennemü bel- és külföldi **sirköveket**
márvány, granit és syenit
a legjutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szerezhető be.

Uj könyvkötészet!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy

RIMANÓCZY- (Áldás) UTCA 5. szám a.

:: :: egy a mai kornak teljesen megfelelő :: ::

könyvkötészetet és vonalzó-intézetet

rendeztem be, hol minden e szakmába vágó munkálatok a leg-
:: :: jutányosabb árban készíttetnek. :: ::

Tisztelettel

Szokol Ferenc, könyvkötészet és vonalzó-
:: :: intézet tulajdonos. :: ::
Olaszi, Áldás-utca 5. (Rimanóczy-ház.)

Az 1845-ik évben alapított

S I R K Ö

RAKTÁR

Lévai Márton ur vezetése alatt

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA 20. sz. házban

ujból megnyílt

ŐSZI

ujdonságok

Leitner Márton

országos hírű

női divatházában

Nagyvárad, Zöldfa-utca 5.

(Saját ház)

Egyedül álló nagy választék
az egyszerű kiviteltől a legfi-
nomabb izlésig.

Női gyapjukelmék.

Angol divat ujdonságok

Blouz és pongyola kelmék.

Kosztüm-szövetek.

Egyszínű fényposztók.

Ferdén csikozott kelmék,
melyek az idej őszi divatot képviselik.

Mosó parkettek

áriási választékban.

Különleges ujdonságok sely-
mek és diszekben. Vászón- és
asztalnemüek.

Menyasszonyi kelengye 200
koronától 10000 koronáig.

Rendkívüli választék

nagy- és futószőnyegekben,
ágytakarók és függönyökben.
Állandó maradék vásár félárban

Olesó szigorú szabott áruk.

Helyi és vidéki telefon:

413.

Kecskeméthy István

etterme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb kerthelyisége NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű tisztán kezelt hegyi borok

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák étlap szerint, vagy megállapított árak mellett elfogadtatnak.

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak mellett

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szives figyelmét felhívni, hogy vendég szobáimat ujonnan berendeztem és tisztánartására különös gondot fordítok. Ugyisintén a szállóhely olcsó ár mellett szives rendelkezésre áll.

Hol szórakozunk esténként? csak is a NEMZETI SZALLODA hűvös és kellemes kerthelyiségében, hol minden este mozgófénykép előadások tartatnak cigány zene mellett. Minden második nap teljesen új műsor.

Számos látogatást kér tisztelettel
KECSKEMÉTHY ISTVÁN
a Nemzeti Szálloda bérlője.

Tisztelettel tudatjuk, hogy
élesdi erdőseinkben

termelt tűzifa szállítását és eladását

■ ■ ■ megkeztük ■ ■ ■
s ajánljuk vagononként
■ ■ ■ és méterenként ■ ■ ■

I-ső osztályu

≡ *bükkhasáb tűzifánkat* ≡

házhoz is szállitva

Nagyobb vételnél megfelelő árengedmény!

Rendeléseket kérjük Központi irodánkhoz (Uri-utca 3. sz.) és **Fried és Társához** Telenky-u. 16. **Telefon 914.**

— **Telefon 814.** —

Élesdi Erdőipar és Koepfer-rendszerű
Fatelítő r.-t Nagyváradon.

Kérdezzük meg a háziorvost!

KRONDORFI pezsgőbörzshoz
SAVANYÚVIZ legjobb ital!
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL

tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtség
orvosilag ajánlva.

A „Nagyváradai Első Kölcsönző és Takarékszövetkezet“

f. év július hó 1-én Nagyváradon, a Bémer-téri Poynárház I. emeletén

megkezdte működését és megnyitotta
első 3 és 6 éves évtársulatait.

Az igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelékébe való belépésre. A Nagyváradai Első Kölcsönző és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti 1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

A «Nagyváradai Első Kölcsönző és Takarékszövetkezet» tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt, kezesség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett.

Ezen kölcsönök a heti befizetésekkel, melyek a befizetőnek kama toznak, fizethetők vissza a 3 vagy 6 év időtartam alatt.

A befizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében.

Beiratkozások és befizetések a szövetkezet Bémer-téri helyiségében teljesíthetők

Az igazgatóság.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Heiman Lipót és Társa

női és leány gyermek felöltők, gallérok, szücs és szörme-árak áruháza

==== **Nagyvárad, Zöldfa-utca 25.** =====

T elefonszám 243.

Telefonszám 243.

Az őszi újdonságok és modellek

megérkeztek.